

Голас Радзімы

№ 14 (1480)
7 красавіка 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 22-1

МОЛАДЗЬ: ПРАВЫ І МАГЧЫМАСЦІ

У апошнія месяцы на Захадзе вядзецца нахабная антысавецкая кампанія наконт так званых «правой чалавека ў СССР». Як гэта ўжо бывала і раней у падобных выпадках, тон задае амерыканская прэса, а кангрэсмены і іншыя высокапастаўленыя асобы актыўна дапамагаюць ёй. Не лічачыся ні з фактамі, ні з логікай, нашы ідэалагічныя праціўнікі штодзень паўтараюць хлуслівыя заявы аб тым, нібыта ў Савецкім Саюзе і іншых сацыялістычных краінах людзі не могуць карыстацца грамадзянскімі правамі, бо тут, бачыце, адсутнічае дэмакратыя. Бастыёнам жа дэмакратыі, абарончай чалавечых правоў выступаюць Злучаныя Штаты.

Такое аблічча заходняй дэмакратыі яе апосталы малююць у час антыкамуністычных «псіхалагічных атак». Але зусім іншае вымушаны гаварыць «абаронцы» правоў чалавека, калі ім прыходзіцца даваць канкрэтную ацэнку становішча ў сваіх краінах. Тады яны не могуць ухіліцца ад прызнання, хоць і ўскоснага, бесчалавечнасці і жорсткасці капіталістычнай сістэмы. Не будзем успамінаць такія агульнавядомыя факты, як расавая няроўнасць у ЗША, тэрор у Паўночнай Ірландыі, забарона на прафесію ў ФРГ — усё гэта падобна да раўнапраўя не болей, чым Таўэр да лонданскага Гайд-парку. Возьмем для параўнання асноўныя аспекты жыцця моладзі ў Савецкай і капіталістычных краінах.

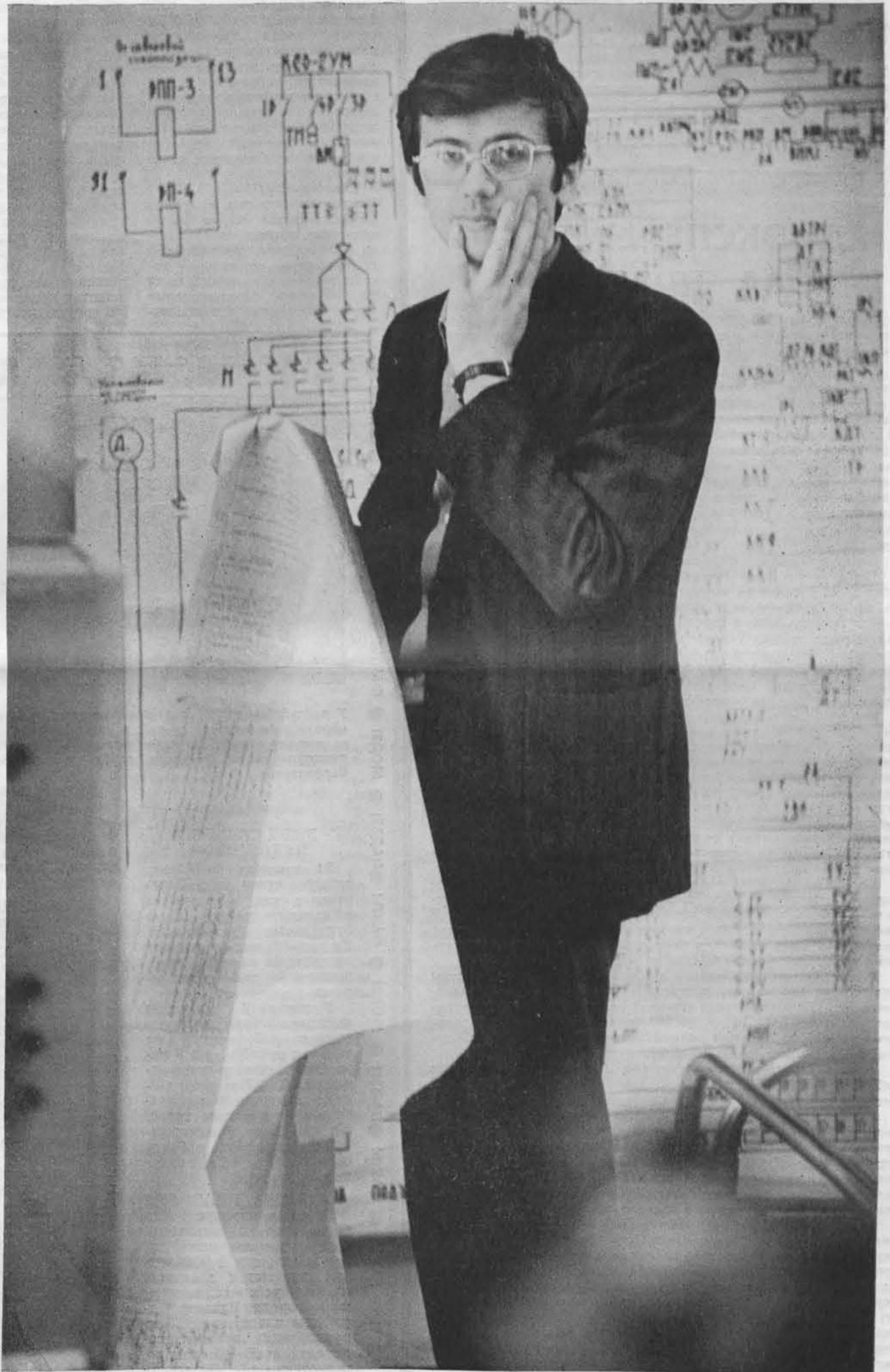
Прыгледзецца да сапраўднага аблічча амерыканскай дэмакратыі нам дапаможа такі высокааўтарытэтны сведка, як прэзідэнт ЗША. Выступаючы нядаўна на прэсканферэнцыі, Дж. Картэр сказаў, што ён «асабліва засмучаны незвычайна высокім узроўнем беспрацоўя сярод моладзі. Больш паловы ўсёй колькасці беспрацоўных, — адзначыў ён, — гэта людзі маладзей за 24 гады. Ва ўзроставай катэгорыі ад 16 да 19 год не маюць работы больш за 18 працэнтаў моладзі, а сярод нацыянальных меншасцей у гарадскіх раёнах — больш за 40 працэнтаў».

Становішча, як бачыце, надзвычай цяжкае. Прыкладна пяць мільёнаў маладых людзей пазбаўлены самага галоўнага ў жыцці — работы, а гэта значыць пазбаўлены перспектывы на будучае, знаходзяцца

[Заканчэнне на 3-й стар.]

Анатоль ДЗЯЛЕНДЗІК — будучы інжынер-гарняк. Сёння ён студэнт-выпускнік Салігорскага горна-хімічнага тэхнікума імя Марыса Тарэза, а заўтра яго чакае цікавая работа на Беларускай Палесі, дзе геологі штогод адкрываюць новыя нафтаносныя плошчы. У тэхнікуме рыхтуюць таксама спецыялістаў па здабычы і перапрацоўцы калійных солей, вытворчасць якіх наладжана на калійным камбінаце ў Салігорску.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

ВІЗИТ ДЭЛЕГАЦЫІ
ЦК КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ
Ў БАЛГАРЫЮ

[«Брацкая дружба, усебаковае
супрацоўніцтва»]

стар. 4

«МЫ НЕПАХІСНЫ У СВАЕЙ
ПАЛІТЫЦЫ МІРУ...»

[«Прэс-конференцыя
А. А. ГРОМЫКО»]

стар. 5—6

«ПІЯНЕРСКІЯ» КАРАБЛІ
РАСКАЗВАЮЦЬ АБ ДЗЕЦЯХ

[«Сустрэчы з героямі»]

стар. 7

многогранной основе, например, в международном научно-техническом сотрудничестве участвует около 1 600 научно-исследовательских организаций стран СЭВ и около 50 научно-координационных центров.

Новый этап интеграции открывает решение ХХХ сессии СЭВ. Здесь особо отмечалось, что совместно разработанные целевые программы, рассчитанные на 10—15 лет, призваны решить важнейшие проблемы в различных отраслях.

В них намечено, в частности, рационально разместить энергетические и материалоёмкие производства, освоить топливные месторождения, разработать методы получения новых источников энергии, увеличить потенциал атомной энергетики, освоить наиболее прогрессивные виды машин, оборудования и передовой технологии. Усилятся стандартизация и унификация технических параметров изделий.

Компетентные специалисты из разных стран, анализируя положение в СЭВ, подчеркивают обоснованность намеченных рубежей. Например, в своем интервью западногерманскому журналу «Ост-Вест коммерц» член Совета по внешнеэкономическим связям при федеральном министерстве хозяйства и

глава внешнеторгового комитета Федерального объединения немецкой промышленности профессор Кельнского университета Маттиас Шмитт считает перспективой самыми благоприятными для всех участников СЭВ. «...Учитывая экономический потенциал всех стран СЭВ,— заявил он,— я уверен, что имеющиеся возможности развития еще отнюдь не исчерпаны... Я хотел бы констатировать, что роль стран СЭВ в мировой экономике в ближайшие десятилетия будет возрастать».

Новые рубежи ближайшего пятилетия сформулированы очень четко. Коллективно утверждено направление социально-экономического развития стран СЭВ предусматривают динамичный рост общественного производства, повышение его эффективности, усиление научно-технического прогресса, улучшение качества работы во всех звеньях народного хозяйства.

Национальный доход по странам СЭВ в целом должен вырасти на 30—34 процента, а промышленная продукция — на 38—42 процента. Прирост в абсолютном выражении за предстоящее пятилетие превысит весь совокупный объем промышленной продукции стран СЭВ за 1966—1970 годы. На

15—18 процентов расширится производство сельскохозяйственной продукции.

В планах социально-экономического развития стран СЭВ на 1976—1980 годы особый акцент сделан на сбережении труда и материальных ресурсов, росте экспортных возможностей, лучшим удовлетворении общественных потребностей.

На основе роста общественного производства, рационального использования материальных и трудовых ресурсов существенно повысятся реальные доходы населения, вырастет жилищное строительство, будут проведены крупные мероприятия в социальном обеспечении, здравоохранении, образовании, организации отдыха трудящихся.

Уже ныне начинают проследиваться основные черты будущего единого интернационального экономического комплекса стран СЭВ. Работа по выполнению Комплексной программы, как отмечалось на XXV съезде КПСС, «привела к тому, что уже сейчас значительно углубилось... хозяйственное взаимодействие, увеличилась взаимодополняемость экономик стран — к немалой выгоде для каждой из них».

Тамара ПЕРФИЛЬЕВА.
АПН.

МОЛАДЗЬ: ПРАВЫ І МАГЧЫМАСЦІ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

на мякы жабрацтва. Каля 40 працэнтаў тых амерыканскіх юнакоў і дзяўчат, якія скончылі вышэйшыя навучальныя ўстановы, не могуць уладкавацца на работу — яны або папаўняюць армію беспрацоўных, або наймаюцца чорнарабочымі. Яшчэ ў горшыя становішчы тыя, у каго чорная ці смуглявая скура. Для ўсіх гэтых амерыканскіх грамадзян так званыя «роўныя магчымасці», свабода і дэмакратыя, правы чалавека — пустая ілюзія.

Аднак буржуазныя прапагандысты, дарадна шукаючы саломіну ў чужым воку і не заўважаючы бервяна ў сваім, лемантуюць аб парушэнні правоў чалавека не там, дзе яны сапраўды парушаюцца, а ў СССР. Якія ёсць для гэтага падставы? Аніякі!

У Савецкім Саюзе беспрацоўе ліквідавана амаль пяцьдзесят гадоў назад. Сёння ў нас кожны юнак, кожная дзяўчына, скончыўшы сярэднюю школу, набываюць працоўную кваліфікацыю і атрымліваюць месца пастаяннай работы. Любы выпускнік дзевяцігодкі, калі ён мае добрыя веды і вытрымлівае адпаведны курс, можа паступіць у вышэйшую навучальную ўстанову і вучыцца там бясплатна, нават са стипендыяй. Потым, з дыпломам універсітэта ці інстытута, ён накіроўваецца на загадзя падбраное месца работы, дзе карыстаецца перавагай пры размеркаванні жылля і іншымі льготамі. Аб расавым і нацыянальным нераўнапраўі і гаварыць не прыходзіцца — яно ў нас ліквідавана ў першыя дні рэвалюцыі.

Гэта і ёсць сапраўды роўныя магчымасці для ўсіх савецкіх людзей, гэта — сацыялістычны дэмакратызм, дзе забяспечана рэальнае ўвасабленне правоў чалавека.

Калі спытаць любога савецкага юнака пра парушэнні яго чалавечых правоў, то ён здзіўлена такому пытанню, не зразумеючы, чаго ад яго хочучы. Што за парушэнні? Якіх правоў? Работа і вучоба для яго не складаюць праблемы, выказваць свае думкі і крытыкаваць існуючыя недахопы ён мае поўнае права, ён можа жыць, дзе захоча, карыстацца дабротамі культуры ў поўнай меры. Маладыя выбіраюць у органы дзяржаўнай улады, іх узнагароджваюць за працоўныя дасягненні, да голасу камсамольскіх арганізацый прыслухоўваюцца на прадпрыемствах, у калгасах, ва ўстановах.

Ніхто з паклёпнікаў, для якіх «парушэнні правоў» сталі вар'яцкай ідэяй, не падумаў аб тым, што ў нашым народзе няма ніякай размовы аб гэтых правах. Мы ў прэсе і ў размовах між сабой гаворым, не тоячыся, чаго нам не хэпае, дамагаемся лепшага. Не хэпае яшчэ некаторых дабраў тавараў, некаторых прадуктаў — значыць, наша энергія і накіравана на ліквідацыю гэтых недахопаў. Сярод моладзі нярэдка можна пачуць разважаны аб тым, як папасці на канцэрт вядомага спевака, дзе і як раздзябіць звышмодны касцюм, як угаварыць бацькоў, каб купілі матацыкл ці аўтамашыну — наогул, падобных праблем шмат. У галоўным жа, у тым, што вызначае жыццё сацыяльную і матэрыяльную аснову жыцця маладога чалавека, ніякіх клопатаў няма. Кожны ведае, што так ці інакш, сёння ці заўтра, лепш ці трохі горш, — дзяржава забяспечыць усё для наладжвання яго самастойнага жыцця.

Цікава адзначыць, што ні адна буржуазная газета на Захадзе ніколі не напісала, што савецкія людзі, і ў тым ліку моладзь, пазбаўлены права працаваць, вучыцца, кіраваць дзяржавай, выбіраць любую прафесію, атрымліваць сацыяльную дапамогу і г. д. Ніхто не дакарае Савецкую ўладу за дыскрымінацыю моладзі па нацыянальных ці расавых матывах, за нераўнапраўе жанчын. Гэтага не могуць зрабіць самыя бессаромныя лгуны жоўтай прэсы, бо нельга абвергнуць рэчаіснасць, нельга абвінаваціць нас у тым, чаго няма ў нас і чаго хоча адбаўляць у «вольным свеце».

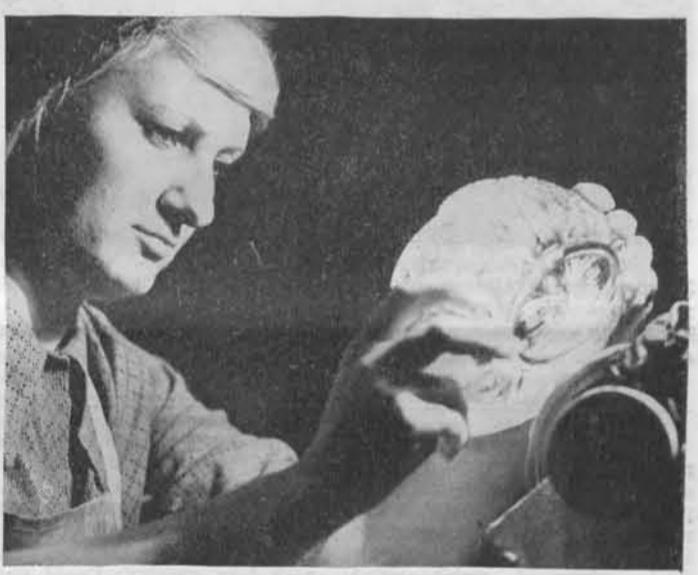
Класавая нянавісць да сацыялізму прыводзіць буржуазію на шлях паклёпу і мані. І антыкамуністы сцвярджаюць: так і зно так, беспрацоўя няма, але ж у вас забаронена іншадуманне, у вас, маўляў, можна думаць толькі так, як таго патрабуе партыя.

Вядома, думкі не паддаюцца статыстычнаму ўліку. Думкі людзей, аднак, заўсёды і ўсюды абумоўлены абставінамі навакольнага жыцця. Мы ўпэўнены, што мільёны тых маладых беспрацоўных амерыканцаў, пра якіх гаварыў Дж. Картэр, не могуць думаць так, як дзяржаўныя дзеячы ЗША. Яны, стоячы ў чаргах на біржах працы, думаюць зусім інакш — і аб капіталістычнай сістэме, і наконт свайго ўласнага сумнага становішча, а можа нават і наконт саванна носа ў чужыя справы няпрошаных і хлуслівых «абаронцаў правоў». І дакладна ведаем, што мільёны іх савецкіх равеснікаў не думаюць нічога дрэннага аб сваёй сацыялістычнай сістэме, якая забяспечвае ім паўнакроўнае жыццё. Яны лічаць гэту сістэму справядлівай, грамадскія парадкі — адпаведнымі іх ідэалам, у гэтых дачах — добрымі, якія з году ў год становяцца лепшымі.

«У нас не забараняецца «думаць інакш», чым большасць, — ад імя ўсяго савецкага народа заявіў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў, — крытычна адзначаючы тыя ці іншыя бакі грамадскага жыцця».

Савецкія людзі, такім чынам, аднадушны ў галоўным — у адданасці камуністычным ідэалам і свайму сацыялістычнаму ладу, свайму Радзіме, свайму плану далейшага прагрэсу. У астатнім жа кожны мае свае погляды, адносіны да тых ці іншых падзей і з'яў, робіць свае ацэнкі, адпаведны характару, тэмпераменту, жыццёваму вопыту, адукацыі. Кожны свабодны ў сваіх учынках і думках. У нашай краіне няма толькі свабоды парушаць сацыялістычны законнасць, шкодзіць грамадству, учыняць злачынствы, падрываць асновы дзяржаўнага ладу — наогул, рабіць усё тое, чаго ад некаторых здраднікаў так горача жадаюць крывадушныя «абаронцы правоў чалавека».

Кожны скардзіцца на тое, што яму баліць. Нашым класавым ворагам не даюць спалоха паспехі Савецкага Саюза, ім страшна ўсведомляць няспыннае рост аўтарытэту сацыялістычнага ладу, і таму яны паклёпнічаюць на сацыялізм, хапаюцца за тупую і нішчарбленую зброю «халоднага вайны». Мы, савецкія людзі, маем адзін вялікі клопат: забяспечыць на зямлі мір, пазбегнуць вайны, пабудаваць шчаслівае жыццё для народа. У гэтавай высакроднай справе моладзь знаходзіцца разам з намі, бо яна мае ўсе магчымасці і правы ствараць сваё ўласнае шчасце.

Шклозавод імя Дзяржынскага ў Барысаве — адно з вядучых прадпрыемстваў горада. Тут вырабляюцца шклянкі і графіны, падпры для ваі і збаны для вады, дэкаратыўныя вазы і сувенірныя вырабы... Усяго ў гэтай пяцігодцы завод выпусціць прадукцыі на 67 мільёнаў рублёў. Сёлета значна павялічыцца экспарт, асабліва ў краіны Бразіла, Усходу. Туды будзе адпраўлена два мільёны вырабы. У гэтым годзе завод асвоіць вытворчасць 52 новых узораў, сярод іх некалькі відаў сувенірных крышталевых ваз для ўдзельнікаў і гасцей Алімпіяды-80. НА ЗДЫМКАХ: вазы для гасцей Алімпіяды-80; нараджаецца вялікая крышталевая ваза; у цэху дробных крышталевых вырабаў.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ПРАМЫСЛОВЫ ВУЗЕЛ ПАЛЕССЯ

У Пінску здадзена ў эксплуатацыю першая чарга завода кавальска-прэсавых аўтаматычных ліній. Галоўны корпус займае плошчу 56 тысяч квадратных метраў. Пад адным дахам размяшчаюцца нарыхтоўчы, механічны, зборачны, іншыя цэхі і дапаможныя службы. Зманцэравана сучаснае тэхналагічнае абсталяванне.

Завод спецыялізуецца на выпуску кавальска-прэсавых машын, аўтаматаў-камбайнаў, прэс-аўтаматаў. Прадугледжана таксама вытворчасць розных сродкаў механізацыі, некаторых запасных частак, асобных машын і цэлых аўтаматычных ліній для халоднай аб'ёмнай штампоўкі.

Ужо сёлета маладое прадпрыемства Палесся дасць на 2,5 мільёна рублёў прадукцыі. Да канца пяцігодкі з выхадам на праектную магутнасць завод штогод будзе выпускаць на 36 мільёнаў рублёў кавальска-прэсавых абсталявання.

У Пінскі Заходні прамысловы вузел, праект якога зацверджаны Дзяржбуда і Дзяржпланам БССР, увойдзе сем аб'ектаў станкабудаўнічай і інструментальнай прамысловасці. Тут ужо дзейнічае першая чарга завода ўніфікаваных вузлоў для аўтаматычных ліній ліцейнай вытворчасці.

Кіраванне ўсім комплексам возьме на сябе аўтаматызаваная сістэма з буйным вылічальным цэнтрам.

Цяпер у рэспубліцы будзеца 25 прамысловых вузлоў. Комплекснае размяшчэнне вытворчасцей не толькі зніжае затраты на будаўніцтва і эксплуатацыю іх, але і дае магчымасць лепш вырашаць праблемы добраўпарадкавання, культурна-бытавога і транспартнага абслугоўвання насельніцтва.

ГОД 1935-ы

14—23 СТУДЗЕНЯ праходзіў VI з'езд Саветаў БССР. З'езд абмеркаваў справаздачны даклад урада рэспублікі, разгледзеў пытанні аб ахове здароўя працоўных, зменах у Канстытуцыі БССР, аб стане жывёлагадоўлі і яе развіцці і іншыя. З'езд канстатаваў, што за чатыры гады, якія прайшлі пасля X з'езда Саветаў БССР, пабудаваны дзсяткі новых прамысловых прадпрыемстваў, калектывізавана 72,6 працэнта бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, звыш мільёна дзяцей вучыцца ў школах. Было адзначана, што ў выніку развіцця эканомікі палепшыўся дабыт працоўных БССР.

15 САКАВІКА ЦВК СССР прыняў пастанову «Аб ўзнагароджанні ордэнам Леніна рэспублік, краёў і абласцей». За

выдатныя поспехі ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы Беларускай ССР адной з першых была ўзнагароджана ордэнам Леніна.

11 ЛІПЕНЯ адбылася юбілейная сесія ЦВК БССР, прысвечаная пятнаццацігоддзю вызвалення рэспублікі ад белапольскіх інтэрвентаў і ўручэнню ёй ордэна Леніна. Ад імя Усесаюзнага Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта М. Калінін вітаў сесію і ўручыў Беларусі ордэн Леніна.

У гэтым годзе адкрылася першая ў рэспубліцы авіялінія Мінск — Масква. У Мінску быў пабудаваны аэрапорт. У хуткім часе пачаліся авіяперавозкі пасажыраў і пошты ў аддаленыя раёны рэспублікі. Стала выкарыстоўвацца сельскагаспадарчая авіяцыя.

за мяжой і дома

ГОСЦІ З АФРЫКІ Ў МІНСКУ

Знаходжанне ў Мінску прафсаюзных дэлегацый краін Афрыкі, запрошаных на XVI з'езд прафсаюзаў СССР. НА ЗДЫМКУ: члены дэлегацый у гасцях у выхаванцаў дзіцячага сада № 256 Цэнтральнага раёна.

Фота Г. УСЛАВА.

Працоўныя сталіцы Беларусі дэла прымалі пасланцоў прафсаюзаў краін Афрыкі, якія прыбылі ў Савецкі Саюз па запрашэнні ВЦСПС для ўдзелу ў рабоце XVI з'езда прафсаюзаў СССР. Сярод гасцей — кіруючыя работнікі прафсаюзных рухаў Верхняй Вольты, Гвінеі-Бісаў, Заіра, Малагайскай Рэспублікі і Рэспублікі Астравы Зялёнага Мыса.

Афрыканскія прафсаюзныя дзеянні азнаёміліся з выдатнаскамі Мінска і памятнымі месцамі гісторыі савецкага народа, сустрэліся з кіраўнікамі Беларускага прафсаюза.

Старшыня Беларускага рэспубліканскага савета прафсаюзных саюзаў М. Полазаў, выбраны на з'ездзе членам прэзідыума ВЦСПС, сардэчна вітаў членаў афрыканскіх дэлегацый. Ён расказаў аб структуры, разнастайнай дзейнасці прафсаюзаў па камуністычнаму выхаванню працоўных, арганізацыі сацыялістычнага спартоўнага, сацыяльнаму страхаванню, ахове працы, захаванню працоўнага заканадаўства і тэхнікі бяспекі, развіццю фізкультуры і спорту, арганізацыі адпачынку.

Генеральны сакратар прафсаюзаў аб'яднання вальтійскіх працоўных Траорэ Зумана ад імя сваіх калег выказаў глыбокую падзяку за гутарку, пачуцці дружбы савецкіх людзей.

Афрыканскія прафсаюзныя работнікі наведлі Мінскае вытворчае аб'яднанне «Прагрэс», дзе знаёмліліся з канкрэтнымі формамі прафсаюзнай работы. Дырэктар І. Волкаў і старшыня праф-

кома В. Яфімава расказалі ім аб арганізацыі сацыялістычнага спартоўнага за да-тэрміновае выкананне планаў дзесятай пяцігодкі, клопатах прафсаюзаў аб рабочых і іх дзецях. Госці наведлі кватэру швачкі-матарысткі М. Зіновіч, азнаёміліся з бытавымі ўмовамі работніц, якія складаюць 75 працэнтаў калектыву аб'яднання.

Члены дэлегацый пабывалі ў Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, ля помніка абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам, якія праявілі высокую мужнасць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, на мемарыяльным комплексе Хатынь, усклалі кветкі да помнікаў, а таксама на Кургане Славы.

Карэспандэнт БЕЛТА прапавіў афрыканскіх прафсаюзных дзеячаў падзяліцца ўражаннямі аб XVI з'ездзе прафсаюзаў, паездцы ў Беларусь.

XVI з'езд прафсаюзаў, падкрэсліў нацыянальны сакратар па знешніх сувязях Нацыянальнага саюза заірскай працоўных Каталяя Мулелі са-Нгол, мае велізарнае значэнне, якое выйдзе за межы СССР і атрымае водгук ва ўсім свеце. Вялікае ўражанне на мяне зрабіла прамова Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. Брэжнева, у якой з асаблівай сілай прагучалі клопаты аб шчасці працоўных, аб міры.

Госці прысутчалі на заключным канцэрце пераможцаў III тура Усесаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных, наведлі Вярхоўны Савет БССР, калгас імя Гастэлы Мінскага раёна.

БРАЦКАЯ ДРУЖБА, УСЕБАКОВАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

ЗНАХОДЖАННЕ ДЭЛЕГАЦЫІ ЦК КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ Ў БАЛГАРЫІ

Па запрашэнні Першага сакратара ЦК БКП, Старшыні Дзяржаўнага савета НРБ Т. Жыўкава ў Балгарыі з 21 па 26 сакавіка з дружэлюбнымі візітам знаходзіліся кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі П. Машэраў і Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР Ц. Кісялёў.

У першы дзень візіту паміж Т. Жыўкавым і дэлегацыяй з Беларусі адбылася гутарка, якая прайшла ў абстаноўцы сардэчнасці і брацкай дружбы.

Назаўтра на адным з буйнейшых прадпрыемстваў балгарскай сталіцы — Сафійскім заводзе металарэзных станкоў — адбыўся шматтысячны мітынг балгара-савецкай дружбы. На мітынг з прамовамі выступілі Першы сакратар ЦК БКП, Старшыня Дзяржаўнага савета НРБ Тодар Жыўкаў і кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Камуністычнай партыі Беларусі П. Машэраў.

Вітаючы гасцей, Т. Жыўкаў сказаў:

Нашы сустрэчы і гутаркі на балгарскай зямлі, дарагія беларускія сябры, з'яўляюцца натуральным працягам гутарак, якія мы вялі мінулай восенню, калі вы былі гаспадарамі, а мы — гасцямі цудоўнай Беларусі. Мы перакананы, што ваш візіт у Балгарыю і гутаркі, якія мы вядзем з Вамі, таварыш Машэраў, узбагачаюць нашу супрацоўніцтва ў радзе важных галін. Балгарскі народ добра ведае і высока цэнціць плён працы таленавітага беларускага народа. Наўрад ці можна знайсці ў нас прадпрыемства, у цэхах якога не выкарыстоўваліся б вырабленыя нашымі беларускімі сябрамі падшыпнікі. Я ўжо не гавару аб выдатных грузавіках і трактарах, якія заўсёды можна сустрэць на балгарскіх дарогах і палях. Заводскі калектыв, гасцямі якога мы сёння з'яўляемся, — адзін з вядучых у балгарскім машынабудаванні. Вы тут убачыце, як актыўна і з якой карысцю мы прымяняем багаты савецкі вопыт, у тым ліку і вопыт перадавых беларускіх машынабудавнікоў.

Са свайго боку мы спадзяёмся, што і вы знойдзеце ў нас галіны, вопыт у якіх будзе мець для вас цікавасць, а прадукцыя балгарскіх працоўных зможа задаволіць некаторыя патрэбнасці Беларусі.

Жыватворнае цяпло, дабратворную атмасферу непадушнай балгара-савецкай

дружбы мы ў поўнай меры адчулі літаральна з першых мінут знаходжання ў вашай цудоўнай краіне, сказаў у сваёй прамове П. Машэраў. Нам прыемна і радасна быць сярод вас, адчуваць, што мы знаходзімся сярод братаў, сяброў і саратнікаў па агульнай справе, на тым гістарычным мерыдыяне, які аб'ядноўвае ў адзіную дружную сям'ю ўсе народы, што ідуць дарогай Леніна, дарогай Вялікага Кастрычніка.

І мы, хто прадстаўляе тут адну з рэспублік Краіны Саветаў — Беларускай ССР, не можам не выказаць яшчэ раз нашу найглыбейшую падзяку Цэнтральнаму Камітэту Балгарскай камуністычнай партыі, ураду Народнай Рэспублікі Балгарыі і асабіста таварышу Тодару Жыўкаву за запрашэнне наведаць вашу краіну, за дадзеную нам магчымасць непасрэдна азнаёміцца з вопытам вашай стваральнай работы ў розных галінах гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

У час нядаўняга і надзвычай памятнага ўсім нам сяброўскага візіту Першага сакратара Балгарскай камуністычнай партыі, Старшыні Дзяржаўнага савета НРБ таварыша Тодара Жыўкава, якога мы з вялікай радасцю прымалі ў Савецкай Беларусі, намі былі ў прынцыповым плане ў адпаведнасці з агульнай лініяй нашых партый разгледжаны магчымыя далейшыя меры і дзеянні ў гэтым напрамку. Мы высока цэнцім імкненне балгарскіх сяброў і братаў развіваць і ўзбагачаць існуючыя дружэлюбныя савецка-балгарскія сувязі, у тым ліку і прамыя кантакты паміж вытворчымі калектывамі, навуковымі і культурнымі ўстановамі Народнай Рэспублікі Балгарыі і Беларускай ССР. Са свайго боку на аснове і ў рамках агульнага савецка-балгарскага супрацоўніцтва, у духу асноватворных устаноў ХХV з'езда КПСС камуністы, працоўныя Беларусі гатовы ўнесці свой уклад у справу расшырэння і паглыблення ўжо існуючых разнастайных дружэлюбных сувязей паміж БССР і Балгарыяй.

Хлебам-соллю сустрэлі пасланцоў Савецкай Беларусі працоўныя Габраўскай акругі. Госці наведлі помнік рускім воінам — вызаліцелям Балгарыі ад турэцкага ярма, узведзены на Шыпкінскім перавале, і ўсклалі да яго вянкi.

Члены дэлегацыі пабывалі ў горадзе Казань на

заводзе «Гідраўліка» — адным з вядучых прадпрыемстваў балгарскага машынабудавання. На тэрыторыі завода ў памяць аб наведанні прадпрыемства П. Машэраў пасадыў у Алеі дружбы дрэўца.

У сардэчнай абстаноўцы прайшла сустрэча з кіраўніцтвам дзяржаўнага гаспадарчага аб'яднання «Гідраўліка». Госці наведлі рад прадпрыемстваў у горадзе Стара-Загора, якія цесна супрацоўнічаюць з адпаведнымі заводамі Савецкага Саюза.

Дэлегацыя ЦК Кампартыі Беларусі пабывала ў Плоўдзіўскай акрузе. Першы сакратар Плоўдзіўскага акруговага камітэта партыі Д. Вылчава азнаёміла гасцей са слаўным рэвалюцыйным мінулым акругі, з яе бурным развіццём за гады народнай улады.

26 сакавіка члены Палітбюро ЦК БКП сустрэліся ў рэзідэнцыі «Баяна» з кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС, першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэравым і асобамі, якія суправаджаюць яго.

П. Машэраў падзяліўся ўражаннямі ад паездкі па Балгарыі, выказаў задавальненне ўсебаковымі поспехамі НРБ у будаўніцтве развітога сацыялістычнага грамадства. Ён падкрэсліў, што балгара-савецкае супрацоўніцтва няспынна расшыраецца і паглыбляецца ў духу рашэнняў ЦК КПСС і ЦК БКП аб усебаковым збліжэнні дзвюх краін і народаў.

У слове ў адказ Першы сакратар ЦК БКП, Старшыня Дзяржаўнага савета НРБ Т. Жыўкаў выказаў задавальненне сустрэчамі з гасцямі з Беларусі, пазнаёміў іх са стратэгічнай задачай, пастаўленай XI з'ездам БКП: «Эфектыўнасць і якасць, якасць і эфектыўнасць!»

Т. Жыўкаў падкрэсліў, што сярод балгарскіх працоўных цяпер пануе асаблівы палітычны і працоўны ўздых, звязаны з барацьбой за дастойную сустрэчу 60-годдзя Вялікага Кастрычніка.

Сустрэча паміж членамі Палітбюро ЦК БКП і пасланцамі Беларусі вылілася ў новае пацвярджэнне брацкіх адносін паміж БКП і КПСС, паміж НРБ і СССР.

Палітбюро ЦК БКП дало абед у гонар гасцей, які прайшоў у цёплай, сяброўскай абстаноўцы.

У той жа дзень П. Машэраў і іншыя госці з Беларускай ССР адбылі са сталіцы Балгарыі.

Абуджанне прыроды.

Фота А. ГЛІНСКАГА.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ А. А. ГРОМЫКО

31 марта член Политбюро ЦК КПСС, министр иностранных дел СССР А. А. Громыко провел пресс-конференцию для советских и иностранных корреспондентов.

А. А. Громыко сделал следующее заявление:

В связи с пребыванием в Москве государственного секретаря США С. Вэнса за рубежом, главным образом в Соединенных Штатах Америки, подались слухи, разного рода версий относительно исхода имевших место переговоров.

Как известно, выступил не дождавшись даже прибытия в Вашингтон госсекретаря, и президент США г-н Картер. Должен сказать, что слухи не отвечают действительному положению вещей. Больше того, некоторые извращают действительное положение, и поэтому с нашей стороны есть необходимость в соответствующих разъяснениях и уточнениях.

Я думаю, каждый из присутствующих догадывается, что одним из главных вопросов, который обуждался в ходе переговоров Леонида Ильича Брежнева с государственным секретарем США С. Вэнсом, а также во время моих встреч с государственным секретарем, был вопрос о заключении нового соглашения об ограничении стратегических вооружений, так как действующее соглашение истекает в октябре этого года.

В чем суть владивостокской договоренности? То есть в чем суть главного вопроса, который рассматривался? Об этом нелишне напомнить.

Во Владивостоке в свое время была достигнута договоренность о том, что Советский Союз и Соединенные Штаты Америки будут иметь по 2400 носителей стратегического оружия, в том числе по 1320 ракет с разделяющимися головными частями. Вот основное содержание владивостокской договоренности.

Вы знаете, что было немало сообщений — и официальных и полуофициальных, — что после Владивостока имело место продвижение вперед. Были и более сдержанные сообщения. Но в общем действительно немало шагов было сделано вперед. Была возможность довести это дело до конца. Однако этого не произошло.

Потом вдруг возник вопрос о так называемых крылатых ракетах. Что это такое? Едва ли есть необходимость останавливаться на технической стороне дела. Нам стали доказывать, что будто во владивостокской договоренности крылатые ракеты не имелись в виду, что эти ракеты, дескать, вообще свободны от всяких ограничений и что владивостокская договоренность относится только к баллистическим ракетам. Мы решительно возразили против такой попытки.

Во Владивостоке вопрос так не стоял, никакого зеленого света крылатым ракетам там не давалось. Вопрос стоял так — добиться такого соглашения, чтобы перекрыть все каналы гонки стратегических вооружений и уменьшить угрозу ядерной войны.

Соединенные Штаты Америки и Советский Союз обменялись соответствующими официальными документами, закрепляющими владивостокскую договоренность. Казалось бы, все ясно, оставалось довести дело до подписания соглашения. Над некоторыми вопросами, в том числе юридического оформления соглашения, работали делегации СССР и США в Женеве. Вначале дело продвигалось. Но вдруг возникла стена, все дело было заморожено. Видно, кому-то, влиятельным силам в США, не понравилось все это. И вы знаете, что возникли большие трудности и эти трудности не устранены. Если говорить откровенно, в последнее время эти трудности увеличились. Как назвать такое положение и такого рода позицию, которую после Владивостока стал кое-кто в Соединенных Штатах занимать? Это — линия на ревизию, на пересмотр принятых во Владивостоке обязательств.

Мы категорически против этого. Мы за то, чтобы то здание, которое строилось во Владивостоке с таким трудом, на которое потрачено столько интеллектуальных и прочих ресурсов, было не только сохранено, чтобы дело было доведено до конца и было заключено новое соглашение между СССР и США об ограничении стратегических вооружений.

Нам говорят, говорилось это и в самые последние дни во время переговоров в Москве, что одним из препятствий является наличие у Советского Союза определенного типа бомбардировщика (в США его называют «Бэкафайер»), который, дескать, можно использовать как стратегическое оружие и что этот самолет надо обязательно учесть в соглашении. Мы категорически отвергли и отвергаем подобные попытки. Л. И. Брежнев лично неоднократно объяснял президенту Форду, в частности, при встрече в Хельсинки, а затем президенту Картеру, что речь идет о бомбардировщике средней дальности, а не о стратегическом бомбардировщике. И тем не менее этот вопрос опять нам подбрасывается. Кому-то, видимо, нужно искусственно создавать это дополнительное препятствие. На каком уровне создаются эти препятствия — американцам виднее. Мы же констатируем, что этот вопрос искусственно привносится для ослабления положения на пути заключения соглашения.

В первой беседе с г-ном Вэнсом Л. И. Брежнев была изложена наша позиция по всем принципиальным вопросам ограничения стратегических вооружений и заключения нового соглашения. Кроме того, Л. И. Брежнев в ряде публичных заявлений изложил политику Советского Союза в этом вопросе, подчеркнув его готовность добиваться этого соглашения. Подчеркивалось, что это соглашение отвечает интересам не только Соединенных Штатов и Советского Союза, но и интересам всего мира. На протяжении всех бесед здесь, в Москве, подчеркивалась с нашей стороны главная мысль о том, чтобы не развращать фундамент для нового соглашения, который был создан, а сохранить его во что бы то ни стало.

В самом деле, что же получится, если с приходом в какой-то стране нового руководства будет перечеркиваться все положительное, что достигнуто в отношении с другими странами? О какой же стабильности отношений с другими странами можно говорить в этом случае? О какой стабильности в данном случае можно говорить в отношениях между США и СССР? Мы, наша сторона, хотели бы видеть именно стабильность в наших отношениях, чтобы эти отношения были по возможности хорошими, основанными на принципах мирного сосуществования. А еще лучше — дружественными. За это мы стоим и хотели бы видеть ответные аналогичные действия другой стороны.

Сейчас в США распространяется версия, будто бы на переговорах в Москве представителем США была выдвинута некая широкая программа разоружения, а советской стороной не принято этой программы. Я должен сказать, что эта версия не отвечает действительности. Эта версия фальшивая по своему существу. Такой программы перед нами никто не выдвигал.

Остановлюсь на некоторых фактах, из которых вы, на-

верное, и сами сделаете кое-какие выводы. Нам сейчас предлагают, например, сократить общее число носителей стратегического оружия до 2000 или даже до 1800 единиц, а ракет с разделяющимися головными частями до 1200—1100. Далее, одновременно предлагают ликвидировать половину тех ракет, которые кое-кому в Соединенных Штатах просто не нравятся. Их называю по-разному: иногда «слишком тяжелыми», «чересчур эффективными». Не нравятся им эти ракеты — и вот Советский Союз должен лишиться половины такого оружия. Спрашивается: разве такая односторонняя постановка вопроса — это путь к соглашению? Нет, это только вредит владивостокской договоренности, нарушает сбалансированность ограничений, о которых договорились во Владивостоке. Что изменилось после Владивостока? Ничто, абсолютно ничто не изменилось. Как зовите это называйте, но это не путь решения проблем. Это — путь нагромождения одной нерешенной проблемы на другую нерешенную проблему. А, к сожалению, таких проблем еще немало, особенно если взять широкую область гонки вооружений. Мы за то, чтобы и в этой части достигнутая ранее договоренность между США и Советским Союзом выполнялась точно, так, как это имело в виду тогда, когда эта договоренность была достигнута.

Выдвигая подобного рода предложения, их пытаются изобразить чуть ли не как «всеобщее и полное разоружение».

Если же действительно говорить о всеобщем и полном разоружении, то на столе и у американского президента и у правительства других стран НАТО, у правительства всех государств мира имеется широкий план всеобщего и полного разоружения при строгом и эффективном контроле. О контроле, особенно за послевоенный период, говорилось много. О широком контроле с посылкой иностранных инспекторов в другие государства и т. п. Мы ответили на все эти заявления: да, мы готовы пойти на полный и всеобщий контроль при всеобщем и полном разоружении. Что же, продвинулось дело после этого? Нет, дело не продвинулось. Прибавилось число резолюций, принятых в разных органах ООН и на разного рода международных конференциях по вопросам разоружения. Но масштабы гонки вооружений не уменьшились от этого.

Далее, на переговорах с С. Вэнсом нам предлагалось пересмотреть зафиксированное в ныне действующем соглашении, равно как и во владивостокской договоренности, право обеих сторон модернизировать существующие ракеты. Это считалось само собой разумеющимся. Здесь не возникало никаких проблем. Нет же, сейчас предлагается полагать договоренность и в этой части, причем сделать это так, чтобы преимущества от этого получили Соединенные Штаты, а Советский Союз оказывался бы в худшем положении. Ясно, что мы не пойдем на отступление от принципа равенства и в этом отношении. И выдвигать такие требования — это прием сомнительный, если не сказать, дешевый.

Еще один факт. Нам предлагалось включить в соглашение положение, запрещающее создавать новые виды оружия. На первый взгляд, казалось бы, ничего плохого в этом нет. Но я хочу напомнить, что Советский Союз и сам давно внес предложение о запрещении производства новых видов и новых систем оружия массового уничтожения. Более того,

мы внесли на рассмотрение ООН проект соответствующего международного договора. И что же? Может быть, правительство США поддержало этот договор? Нет. Ни одного слова в поддержку этого договора ими не было сказано. Да и на переговорах в Москве были сказаны лишь самые общие слова о том, чтобы включить в соглашение такое положение, причем в увязке, или, как говорят, в «пакете», с другими явно неприемлемыми предложениями. Все это оставило весьма сомнительное впечатление. Если имеется серьезное намерение в этом вопросе, то, как я уже сказал, есть конкретное предложение. Вначале, когда мы поставили вопрос о запрещении новых видов оружия, нас спрашивали: что вы имеете в виду. Разве можно придумать что-нибудь новее ядерного оружия? Когда же мы привели соответствующие факты, а они известны не только нам, но и ученым других стран, отношение к этому нашему предложению несколько изменилось. Поэтому я не могу сказать, что наше предложение встретило отрицательное отношение со стороны всех других государств. Нет. Но со стороны крупных государств, со стороны США, оно, к сожалению, поддержки не получило.

Давайте говорить начистоту. Если обе наши страны за запрещение новых видов оружия массового уничтожения, тогда давайте обсуждать имеющийся проект договора. Если у вас есть поправки к советскому проекту, внесите их. Обсудим эти поправки. Если же поправки нет — давайте примем этот договор. Повторяю — наш проект договора находится в руках правительства США. И не лучше ли конкретно ответить на вопрос: готово ли правительство США подписать такой договор или не готово. А пристегивать эту идею к другим вопросам и предлагать рассматривать все это в одном «пакете» — значит и «пакет» похоронить и идею похоронить вместе с «пакетом». Прием этот, разумеется, не новый, давно кое-кем практикуемый. Нам кажется, что вообще в международных делах, в том числе и в отношениях между США и Советским Союзом, лучше бы рассматривать соответствующие проблемы на более реалистической, на честной основе. Чем больше игры в этих делах, попыток, как говорят, наступить на ногу партнеру, тем больше затруднений. Улучшению советско-американских отношений, делу разрядки, укреплению мира это пользы не приносит. Это следует сказать особенно в связи с последними заявлениями, появившимися в Соединенных Штатах в газетах и, к сожалению, не только в газетах.

Хочу добавить еще несколько слов. Если США готовы к запрещению новых видов оружия, почему же тогда так отстает необходимость производства столь любимого кое-кем в США стратегического бомбардировщика «В-1». То же самое относится к производству подводной атомной лодки «Трайдент». Об этих новых американских системах оружия Л. И. Брежнев говорил и в своих выступлениях, и во время официальных переговоров с американской стороной, причем говорил неоднократно. Так что получается неувязка между некоторыми декларациями с американской стороны и действительной готовностью пойти на запрещение новых видов оружия массового уничтожения.

Не хотелось бы говорить на эту тему, но приходится. В своем последнем заявлении президент США употребил слово «искренность», говоря об отношении советского руководства к вопросам ограничения стратегических воору-

жений. Хочу сказать: искренности нам не занимать. У нас ее хватает. Мы строим на этой основе всю свою политику и хотели бы, чтобы все строили на такой же основе свою политику.

Представитель США г-н Вэнс охарактеризовал свои предложения, о которых я говорил выше, как основу для широкого, всеобъемлющего соглашения. Однако при объективном рассмотрении этих предложений трудно сделать вывод, что они преследуют цель получения односторонних преимуществ для США в ущерб Советскому Союзу, его безопасности, безопасности наших союзников и друзей. Советский Союз никогда на это пойти не сможет. Об этом было прямо сказано Леонидом Ильичом Брежневым государственному секретарю США в первой же беседе. Об этом было сказано им и в заключительной беседе, которая состоялась вчера.

Читая некоторые заявления, сделанные в США, вы, наверное, обратили внимание на то, что нам были сделаны не только, как их называют, некоторые «всеобъемлющие предложения», но и альтернативное «узкое предложение». Что же собой представляет это «узкое предложение»? А вот что — просто нам говорят, давайте заключим соглашение, которое будет касаться баллистических ракет и стратегических бомбардировщиков. При этом предлагается оставить в стороне крылатые ракеты и советский бомбардировщик, именуемый «Бэкафайер», который, как я уже упоминал, вообще не является стратегическим. Вроде бы нам делают уступку, но уступка эта в высшей степени странная. Нам дают то, что Соединенным Штатам не принадлежит. Назвали нестратегический самолет стратегическим, а потом говорят: мы готовы сейчас не включать в соглашение этот бомбардировщик, если Советский Союз согласится дать зеленый свет для производства и развертывания американских крылатых ракет. Таким образом, согласно этому более узкому соглашению крылатые ракеты полностью исключались бы из соглашения. Такое решение означало бы, что, перекрывая один канал — баллистические ракеты, — в то же время открываются новый канал, может быть, еще более широкий и глубокий — производство крылатых ракет, являющихся носителями ядерного оружия. Я подчеркиваю, носителями ядерного оружия. А задача состоит в том, чтобы не допустить ядерной войны, избежать человечество от ядерной войны. Разве для человека не одно и то же — погибнуть от оружия, выпущенного крылатой ракетой, или от оружия, выпущенного баллистической ракетой. Результат — один и тот же. Кроме того, производство крылатых ракет будет съедать ничуть не меньше средств, долларов, фунтов стерлингов, рублей, франков, лир и т. д. Разве от этого народы выиграют? Что же, спрашивается, даст такое соглашение для безопасности? И будет ли это вообще безопасностью? Нет, это не будет безопасностью, которой искренне хотят народы. Это не будет даже подобием безопасности. Поэтому это так называемое узкое соглашение, прямо скажем, мы тоже отклонили.

Мы не знаем, как все это будет представлено общественному мнению США. Судя по первым симптомам, действительное положение искажено. Искажены и результаты обмена мнениями, и те заявления, которые были сделаны госсекретарю США. Заявления Л. И. Брежнева тоже искажены.

Все это не помогает продуктивному решению проблем, хотя мы искренне хотели бы этого. Однако мы готовы продолжать переговоры по всем этим

[Окончание на 6-й стр.]

Публикуется с незначительными сокращениями.

ПРЕСС - КОНФЕРЕНЦИЯ А. А. ГРОМЫКО

[Окончание. Начало на 5-й стр.]

проблемам. У советских руководителей хватает терпения. Хотелось бы, чтобы дискуссии, где бы они ни были, здесь, в Москве, в Вашингтоне, или в других местах, завершились в конечном счете положительным исходом.

Л. И. Брежнев было решительно подчеркнуто: мы твердо стоим за добрые отношения с Соединенными Штатами, как и с другими государствами мира. Мы стоим за отношения, основанные на принципах мирного сосуществования, за дружественные отношения. И возможности для этого далеко не исчерпаны. Они не исчерпаны, поскольку речь идет о Соединенных Штатах и Советском Союзе.

Мы не намерены умять те существенные расхождения, которые сейчас имеются между позициями США и Советского Союза. Об этом было откровенно сказано государственным секретарю. Но значит ли это, что существуют непреодолимые препятствия? Нет, не значит. Мы хотели бы выразить надежду, что руководство Соединенных Штатов встанет на более реалистичные позиции, в большей степени будет учитывать интересы безопасности Советского Союза, его союзников и не будет стремиться к получению односторонних преимуществ.

Хотелось бы затронуть еще одну проблему. Это — вопрос о военных бюджетах. Сколько раз наш Центральный Комитет, Верховный Совет, Советское правительство, лично Л. И. Брежнев в своих публичных выступлениях, в доверительных переговорах с деятелями соответствующих стран, принадлежащих к другой социальной системе, ставили вопрос о сокращении военных бюджетов. Мы внесли это предложение и на обсуждение всех государств мира. Оно так же, как и предложение о запрещении производства новых видов оружия массового уничтожения, получило широкую поддержку. Но, к сожалению, мы видим, как бюджеты некоторых государств, в том числе и США, ползут вверх, идут по восходящей линии.

Я не буду давать вам полный перечень тех предложений, которые Советский Союз за последние годы внес на рассмотрение соответствующих международных организаций, на рассмотрение других правительств; предложений, направленных на разрядку, на обеспечение мира, на разоружение, на улучшение отношений между государствами. Этот перечень включает более 70 таких предложений. Назову лишь некоторые из них с тем, чтобы поставить вещи на свои места, восстановить истину и опровергнуть фальшь, которую так настойчиво в последнее время распространяют некоторые газеты за рубежом и некоторые политические деятели, говоря о том, что Советский Союз — якобы виновник подстегивания гонки вооружений. Еще в 1946 году сразу после войны Советским Союзом внесено предложение о заключении конвенции, запрещающей использование ядерной энергии в военных целях. А кто внес предложение о нераспространении ядерного оружия? Советский Союз, Советское государство. А не та страна, которая сегодня объявляет себя чуть ли не поборником всеобщего и полного разоружения.

Такой договор заключен. К сожалению, однако, не все государства присоединились к нему. Это плохо.

По инициативе Советского Союза был заключен Московский договор о запрещении испытаний ядерного оружия в трех средах. Более того, мы

внесли предложение о всеобщем и полном запрещении испытаний ядерного оружия. Это предложение нашло широчайшую поддержку в ООН. Вы думаете — Соединенные Штаты поддержали наше предложение? Нет, не поддержали. Оно и сегодня на столе соответствующих правительств. Если правительство США и их союзники хотят сделать доброе дело, они должны в соответствии с волей подавляющего большинства государств заключить всеобъемлющее соглашение о полном запрещении испытаний ядерного оружия.

Наша страна внесла предложение о запрещении воздействия на природную среду в военных целях. Тут я должен отметить, что США в общем присоединились к этому предложению, хотя ряд положений нашего проекта договора ими был ослаблен, что вызвало недовольство ряда государств, но тем не менее общий исход, конечный исход — положительный, и, видимо, скоро будет подписана соответствующая международная конвенция.

Предложение о запрещении бактериологического оружия. Кто внес это предложение? Может быть, те, кто сейчас заявляет, что именно они сторонники радикального разоружения и сдерживания гонки вооружений? Нет. И это предложение внес Советский Союз. С удовлетворением констатируем, что соответствующее соглашение заключено.

Мы внесли предложение о неприменении силы в международных отношениях. Хотя подавляющее большинство государств мира проголосовало за это предложение Советского Союза, отдельные страны, без которых невозможно это соглашение сделать эффективным, до сих пор, к сожалению, проявляют резко негативное отношение. Какие доводы приводят против этого предложения? Говорят, что есть Устав ООН, где уже говорится об этом. Ответ на это: Устав — это общее направление, а ведь важно не только общее направление, а практическая политика правительств, поэтому заключение такого договора, который мы предлагаем, означает большой шаг вперед, и хотелось бы выразить надежду, что правительство США, их союзники посчитаются с мнением большинства стран мира и в конечном счете эта идея будет воплощена в форму международного договора.

Не так давно во время заседания Политического консультативного комитета в Бухаресте государства — участники Варшавского Договора совместно внесли предложение о том, чтобы все страны — участницы общеевропейского совещания взяли бы на себя обязательства не применять первыми ядерного оружия друг против друга. Спрашивается: что плохого в этом предложении?

Ведь если ядерное оружие не будет применяться первым, то не будет государства, которое применило бы его вторым, а следовательно, третьим, четвертым, пятым. Значит вообще угроза ядерной войны была бы отодвинута. Это одно из эффективнейших предложений, направленных на укрепление мира и разрядку.

Однако государства НАТО без особых дискуссий, хотя, говорят, была разница во мнениях, заявили о своем негативном отношении к этому предложению. Мы не считаем обсуждение этого вопроса законченным. Может быть, формально в повестке дня организации НАТО этот вопрос и не стоит, но в жизни он остается, и он будет обсуждаться до тех пор, пока проблема неприменения ядерной энергии в военных целях не будет решена. Мы стоим за то, чтобы Со-

единенные Штаты более эффективно, более активно подключились к положительному решению соответствующих проблем. Мы пытаемся убеждать США, и наши сегодняшние разъяснения направлены на это.

Советский Союз проводит последовательную политику мира, разрядки международной напряженности, политику сдерживания гонки вооружений, политику разоружения. Это ленинская миролюбивая политика. Вы о ней слышали с трибуны съездов нашей партии, Пленумов ЦК партии. Это наш принципиальный курс, мы его будем настойчиво проводить, и никто не собьет нас с этого пути. Но мы будем давать и отпор тем, кто попытается подправить свои дела в ущерб нашим интересам, интересам наших друзей и союзников.

Именно на такой справедливой основе мы ведем и хотели бы дальше вести дело с Соединенными Штатами.

Не считайте, что критические замечания по адресу США, в частности в связи с вопросом о стратегическом оружии, уменьшают наше желание в какой-то степени видеть добрыми отношениями между США и Советским Союзом, а еще лучше — дружественными. Но это не только от нас зависит. Свою часть пути мы будем проходить и пройдем. Но есть и другая часть пути, которую должны пройти Соединенные Штаты.

Коснусь еще двух вопросов. Кое-кто делает вид, что они прямого отношения не имеют к проблеме, которая обсуждалась в качестве основной во время пребывания в Москве госсекретаря США. Но это далеко не так.

Первый вопрос я бы сформулировал так: это вопрос о передаче стратегического оружия третьим странам и о том, чтобы вообще не предпринималось каких-либо действий в обход того соглашения, о подписании которого сейчас идет речь. По этому вопросу у нас сформулировано конкретное предложение. Оно обсуждалось. Во всяком случае мы его ставили в Женеве в ходе переговоров между американской и советской делегациями. Но ответа по существу наши представители не получили.

Решению этого вопроса мы придаем немаловажное значение.

Второй вопрос — о ядерных средствах передового базирования американского оружия в Европе, вокруг Европы и в других районах, откуда досаждает советская территория. Мы при заключении и первого соглашения по ограничению стратегических вооружений делали официальные заявления о том, что мы к этому вопросу должны вернуться. Во Владивостоке в интересах достижения соглашения мы не предлагали в качестве обязательного условия включать в соглашение положение о ликвидации американских ядерных средств передового базирования. Но сейчас мы смотрим по-иному на этот вопрос в свете последних предложений США. Это вопрос нашей безопасности и безопасности наших союзников. Мы вправе ставить вопрос о ликвидации американских средств передового базирования. Это касается атомных подводных лодок, бомбардировщиков, способных нести ядерное оружие, авианосцев в соответствующем районе Европы (вы хорошо знаете, о каком районе идет речь). Как хотите называйте это: ужесточение позиции, изменением позиции. Но, повторяю, этот вопрос сейчас перед нами возникает в связи с последними американскими предложениями.

Заканчивая свое заявление, я хотел бы подчеркнуть, что мы неизменны в своей политике мира и будем неуклонно проводить эту политику. Это политика нашей партии, ее Цен-

трального Комитета, политика всего советского народа. О ней не один раз говорил Л. И. Брежнев в своих выступлениях с трибуны Центрального Комитета, во многих других выступлениях, в том числе в Туле и на недавнем съезде профсоюзов.

Но мы никогда не поступимся своими законными интересами, своей безопасностью. Мы можем вести дела только на основе равенства, в том числе и с Соединенными Штатами Америки, равенства не в ущерб нашим законным интересам. Если так будет действовать другая сторона, то я думаю, что обе стороны с оптимизмом могут смотреть в будущее.

Далее А. А. Громыко ответил на вопросы корреспондентов.

Вопрос: Что Вы можете сказать по поводу утверждений, исходящих из Белого дома, о том, что в случае неудачи переговоров по ограничению стратегических вооружений США будут создавать и развертывать новые стратегические вооружения?

Ответ: Могу сказать одно: если бы кто-либо стал на этот путь, то он взял бы на себя всю ответственность за последствия таких действий. По моему мнению, нужно приложить все усилия к тому, чтобы сдерживать гонку вооружений, добиться положительных результатов в переговорах.

Вопрос: Какие другие вопросы ограничения вооружений и разоружения рассматривались в ходе переговоров с С. Вэнсом и какова позиция СССР на этот счет?

Ответ: Я дал достаточно полное перечисление вопросов, которые рассматривались. К этому я лишь добавлю, что по некоторым вопросам, которые сейчас являются открытыми — а по большинству из них США имеют возражения, — мы условились о том, что нашим представителям, видимо, придется встретиться и, может быть, не раз для того, чтобы устранить имеющиеся расхождения. Такие встречи способны принести пользу. Это — плюсовая сторона визита С. Вэнса.

Вопросы: Отражается ли линия президента США в вопросе о «правах человека» на решение проблемы стратегических вооружений?

Не считаете ли Вы, что ведущаяся в США определенными кругами кампания насчет надуманного вопроса о «правах человека» — это умышленное нагнетание напряженности?

Ответ: Второй вопрос мне помогает ответить и на первый. Я не скажу, что при обсуждении любого аспекта проблемы подготовки нового соглашения об ограничении стратегических вооружений мы говорили о «правах». Конечно, нет. Но дело в том, что все то, что говорится в США о «правах человека» в последнее время, а присутствующие знают, что и сколько там говорится на эту тему, это, разумеется, отравляет атмосферу, ухудшает политический климат. А разве это помогает решению других вопросов, в том числе и вопросов, относящихся к стратегическому оружию? Нет, не помогает. Наоборот, мешает. А если говорить по существу этого вопроса, то я бы сказал так: мы сами не напрашиваемся в учителя к кому бы то ни было, поскольку речь идет о внутренних делах государства, и только сами государства могут решать свои внутренние дела. Я подчеркиваю — внутренние дела. Но мы не позволим никому другому становиться в позу учителей и учить нас, как решать наши внутренние дела, я подчеркиваю — внутренние наши дела.

Напомню документы, которыми обменялись в 1933 году президент Рузвельт и тогдашний министр иностранных дел СССР Литвинов об установлении нормальных дипломатических отношений между Советским Союзом и Соединенными

ми Штатами. Там четко сказано, что одним из главных условий нормализации отношений между США и Советским Союзом является невмешательство во внутренние дела друг друга. Кстати, это было записано по инициативе американской стороны. Это не значит, что мы и сами не предложили бы этого. Если этот принцип был правильным тогда, то он правилен и сегодня. Тезис о невмешательстве во внутренние дела государств — составная часть нашей генеральной ленинской внешней политики. От него мы не отступим. Никакой шум, вой или визг не собьют нас с этого пути. Мы будем идти своей дорогой, не нуждаясь в каких-то учителях, о которых я только что говорил.

Вопрос: Что Вы думаете по поводу продажи великими державами оружия и военной техники развивающимся странам?

Ответ: Хотелось бы прежде всего отметить, что президент США Дж. Картер сам заявил, что поставщиком номер один оружия другим странам является Соединенные Штаты. Сейчас в мире много путешествует оружия и американского, и советского, и других стран. Почему? Потому что есть много очагов напряженности, много есть таких мест, где народы ведут законную борьбу либо за освобождение своих территорий, как это имеет место на Ближнем Востоке, либо за свои другие неотъемлемые права. Где тот мудрец или те мудрецы, которые при таком положении могут сегодня решить вопрос о прекращении торговли оружием, оставляя в стороне решение проблем, создающих очаги напряженности. Если о чем-либо говорит этот вопрос, то он говорит о том, что нужно взяться и решать эти проблемы.

Вопрос: Не могли бы Вы несколько подробнее сказать, какова цель Вашей возможной встречи в мае в Женеве с госсекретарем США?

Ответ: Мы договорились обсудить подробно и обстоятельно ближневосточную проблему. Попутно я должен сказать, что со стороны г-на Вэнса и правительства США была подчеркнута роль двух держав в урегулировании этой проблемы как сопредседателей Женевской конференции. Я упомянул в ходе своего заявления, что мы не исключаем, что к этому времени появятся вопросы, по которым, может быть, состоится обмен мнениями.

Вопрос: Можете ли Вы сказать, в чем, по Вашему мнению, польза от встречи с государственным секретарем г-ном Вэнсом, имея в виду пользу для лучшего взаимопонимания между СССР и США?

Ответ: Я бы так ответил на этот вопрос: визит государственного секретаря был необходим и даже полезен, потому что мы должны хорошо знать друг друга. Я имею в виду не поверхностное знакомство, а знание позиции, знание политики стран по соответствующим проблемам. А у нас есть расхождение по вопросам, и по важным вопросам. Об этом я уже говорил и не думаю, что есть необходимость повторяться. Была достигнута некоторая договоренность продолжить обсуждение нерешенных вопросов, по которым у нас не находилось общего языка с США. Обмен мнениями может быть проведен не обязательно на высоком уровне, а скажем, на уровне экспертов, советников. Потом можно будет посмотреть, где мы находимся. Мы надеемся, что к этим договоренностям американская сторона проявит серьезное отношение. За себя мы ручаемся.

Вопрос: Делались ли исключения в отношении крылатых ракет во владивостокской договоренности?

Ответ: Нет, не делались.

СУСТРЭЧЫ

3 ГЕРОЯМІ

Па ўсіх морах і акіянах плаваюць караблі «Піанерскай флатыліі» — судны, названыя імёнамі дзяцей, якія загінулі, абараняючы Радзіму. Перавозчыцы грузы «Валодзя Шчарбацвіч», «Марат Казей», «Зіна Партнова». Гэта імёны беларускіх піанераў.

Некаторы час па чарзе на кожным з іх памочнікам капітана працаваў рэжысёр-аператар кінастудыі «Беларусь-фільм» Віктар Шаталаў. Невысокі, спрытны і мускулісты Віктар паспяваў неслі чарговія вахты, выконваць усю неабходную суднавую работу і здымаць фільм. Здымаў на судне і на беразе, у шторм і ў штыль, у гарадах і на сялянскіх палях. Атрымаўся поўнаметражны каляровы фільм «Карабель прыняў імя», які расказвае аб дзецях свету.

Не змаглі стаць дарослымі Валодзя, Марат, Зіна. Ваіна забіла іх.

Ваіна і дзеці — што можа быць больш жудасным, чым спалучэнне гэтых слоў? Няўжо моцць стаць побач ласкавага і жорсткага забойца? Цацка і міна? Усмешка падлетка і плячэ шыбеніца?

...У акупіраваным нямецкімі фашыстамі Мінску гінулі раненыя чырвонаармейцы. Савецкія ўрачы, медыцынскія сёстры, мінскія школьнікі збіралі для іх адзенне, прадукты, медыкаменты. Тых, хто папраўляўся, адпраўлялі да партызан. Фашысты пачалі праследваць партызёў. Арыштаваў Вольгу Шчарбацвіч, работніцу бальніцы, і яе шаснаццацігадовага сына Валодзю. Іх катавалі ў засценках амаль месяц. А кастрычніцкай раніцай 1941 года вывелі ў горад з вялікімі дошкамі на грудзях: «Я — партызан». На адной з вуліц Мінска, на высокіх фабрычных варотах, іх павесілі. Фатограф садыст гаўптштурмфюрэр СС Вільке робіць здымкі — ён збірае «калекцыю трупаў». Ужо з плячэй на шыі Валодзя ўсміхнуўся. Гэту ўсмешку героя бачаць дзеці В'етнама, Канады, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі.

Вельмі часта караблі «Валодзя Шчарбацвіч» і «Марат Казей» сустракаюцца ў дарозе, абменьваюцца навінамі, жадаюць адзін аднаму шчаслівай дарогі. А ў жыцці хлопчыкі ніколі не сустракаліся. Марат Казей нарадзіўся і рос ў вёсцы. У 12 год, калі фашысты акупіравалі Беларусь, стаў партызанам-разведчыкам. Ён удзельнічаў у баях, збіраў патрэбныя атраду звесткі. У адным з баёў ля Слуцкай шашы дабыў каштоўныя варажыя дакументы і ваенныя карты з планами фашысцкага камандавання. Да вызвалення роднай зямлі ён не дажыў усяго паўтара месяца. Акружаны з усіх бакоў ворагамі, Марат адстрэльваўся да апошняга патрона, потым сябе і ворагаў узарваў гранатай.

Пётр ШАМШУР, кінарэжысёр.

ТВОРЧАЯ СПРАВАЗДАЧА ў МАСКВЕ

Нядаўна ў Цэнтральным Доме літаратараў адбыўся вечар беларускай літаратуры. Ён адкрыў цыкл справаздачных вечароў, якія праводзіць Саюз пісьменнікаў СССР у гонар 60-годдзя Вялікага Кастрычніка.

Вечар вёў сакратар праўлення СП СССР, галоўны рэдактар часопіса «Дружба народов» С. Баруздын. Аб развіцці беларускай літаратуры за 60 гадоў Савецкай улады раскажаў прысутным народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін.

На вечары выступілі Р. Барадулін, А. Вярцінскі, В. Вярба, Н. Гілевіч, А. Куляшоў, А. Макаёнак, П. Макаль, І. Наеўменка, А. Петрашкевіч, В. Зуёнак.

Паэты-перакладчыкі Я. Хелемскі, Р. Казакова, В. Карчань, Р. Куранёў, І. Шклярэўскі прачыталі пераклады вершаў сваіх беларускіх калег.

У заключэнне быў дадзены вялікі канцэрт майстроў мастацтваў Беларускай ССР.

СТВАРАЕЦЦА «ГІСТОРЫЯ МАСТАЦТВА»

У Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук БССР з 1976 года вядзецца работа па стварэнню пяцітомнага даследавання «Гісторыя беларускага мастацтва». Гэтая праца ахопіць архітэктурную і выяўленчае мастацтва ад часоў палеаліту да нашых дзён.

Першыя помнікі будаўніцтва выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва на тэрыторыі Беларусі знойдзены на стаянках першабытнага чалавека каменнага веку, якія, на думку археолагаў, пачалі засяляцца шмат тысяч гадоў таму назад.

У старажытнарускі перыяд мастацтва нашых земляў робіць яшчэ больш значныя крокі наперад. У гэты час будуюцца першыя мураваныя храмы: Сафійскі сабор і Спаса-Ефрасіннеўская царква ў Полацку, Барысаглебская царква на Каложы ў Гродна, з'яўляецца фрэскавы жывапіс і ікананіс. З развіццём кірылаўскай пісьменнасці дасягае росквіту мініяцюра. Ствараюцца шэдэўры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, як, напрыклад, сусветна вядомы крыж Ефрасінні Полацкай, зроблены майстрам Лазарам Богшай.

На працягу XIV—XVIII стагоддзяў у беларускай архітэктурцы дасягаюць росквіту стылі готыкі, рэнесансу, барока, класіцызму. Паспяхова развіваюцца станковы жывапіс і скульптура, у якіх праяўляюцца ўжо рысы рэалізму. Графіка ў XVI стагоддзі ўзбагачаецца творами беларускага перадаўніка Ф. Скарыны. Яго справу пазней працягвалі Пётр Мсціславец, Сымон Будны, Васіль Цяпінскі...

Найбольш дасканалымі, бадай, можна назваць творы Ф. Смуглівіча, І. Аляшковіча, Ю. Пешкі, Н. Орды, В. Ваньковіча, І. Хруцкага, І. Трутнева, Ю. Пэна, П. Баркоўскага, Ф. Рушчыца, Я. Кругера, якія працавалі ў Беларусі ў XIX—пачатку XX стагоддзя.

Натуральным пераемнікам рэалістычных традыцый мінулага з'явілася мастацтва Савецкай Беларусі. Ужо ў пер-

шыя дзесяцігоддзі пасля перамогі Кастрычніка на Беларусі з'явіліся такія цікавыя архітэктурныя творы, як Дом урада, Тэатр оперы і балета, Дзяржаўная бібліятэка імя У. І. Леніна ў Мінску, Дом Саветаў у Мар'ілёве, дамы-камуны ў Віцебску і Гомелі. Непазнавальна змянілася аблічча нашых гарадоў.

У савецкі час узніклі выдатныя мемарыяльныя ансамблі, дзе архітэктурна арганічна спалучылася са скульптурай. Помнік Леніна каля Дома ўрада, абеліск на плошчы Перамогі ў Мінску, мемарыялы Хатынь, Брэсцкая крэпасць, Курган Славы, ансамбль Музея савецка-польскай баявой садружнасці ў вёсцы Леніна. Кожны з гэтых твораў, разнастайных па характары архітэктурна-выяўленчых сродкаў, набыў не толькі эстэтычнае, але і вялікае грамадска-палітычнае значэнне.

Буйных творчых вышын дасягнула выяўленчае мастацтва Беларусі. Творы беларускіх савецкіх мастакоў адлюстравалі шматгранную гісторыю нашага народа, бурны падзеі рэвалюцыі, неўміручыя подзвігі савецкіх людзей у часы грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, працоўную славу Беларусі і хараво роднай зямлі. Характэрна, што сучаснае мастацтва ўсё часцей адлюстроўвае чалавека-працаўніка, стваральніка, руляўца гаспадарства свай Радзімы.

Патрэбай абагульніць увесь шлях развіцця мастацтва на беларускай зямлі і выклікана стварэнне пяцітомніка. Доўгі час развіццё горадабудаўніцтва, дойлідства, жывапісу, графікі, скульптуры, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва разглядалася паасобку, як самастойныя працэсы, амаль што не звязаныя паміж сабой. Таму мы не можам уявіць галоўныя кірункі развіцця мастацтва ў цэлым. Недататкова даследаваны і сінтэз мастацтваў, у прыватнасці архітэктурны, жывапісу і скульптуры. Аднак кожная эпоха характарызуецца не

толькі сваімі спецыфічнымі выяўленчымі сродкамі, але і агульнымі думкамі, праблемамі, што ўласцівы грамадству менавіта гэтага часу.

Важна адзначыць і тое, што многія мастацкія працэсы разглядаліся не мастацтвазнаўцамі. Так, каменны, бронзавы, жалезны вякі і нават старажытнарускі перыяд вывучаліся амаль выключна археолагамі. У іх даследаванні асабліва адсутнічае мастацтвазнаўства, жамітныя і нават старажытнарускі перыяд вывучаліся амаль выключна археолагамі. У іх даследаванні асабліва адсутнічае мастацтвазнаўства, жамітныя і нават старажытнарускі перыяд вывучаліся амаль выключна археолагамі. У іх даследаванні асабліва адсутнічае мастацтвазнаўства, жамітныя і нават старажытнарускі перыяд вывучаліся амаль выключна археолагамі.

Менавіта таму выданне комплекснай працы, у якой будзе зроблены аналіз усіх галоўных галін мастацтва ў іх узаемазвязаным і ўзаемадзеянні, з'явіцца якасна новым крокам у сучасным беларускім мастацтвазнаўстве. У першым томе, які плануецца падрыхтаваць да друку ўжо сёлет, даследуецца мастацтва каменнага, бронзаванага і жалезнага вякоў, старажытнарускага перыяду, мастацтва Беларусі XIV—сярэдняга XVIII стагоддзя. Другі том ахопіць перыяд ад 70-х гадоў XVIII стагоддзя, калі пачалося ўз'яднанне Беларусі з Расіяй, і да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Тры астатнія томы будуць прысвечаны мастацтву Савецкай Беларусі.

Выданне багата ілюстраванай пяцітомнай «Гісторыі беларускага мастацтва», на наш погляд, з'явіцца значнай падзеяй у культурным жыцці не толькі Беларусі, але і ўсёй нашай шматнацыянальнай Радзімы.

Ю. ЯКІМОВІЧ, навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

К Х з'езду мастакоў БССР у залах мінскага Палаца мастацтва была разгорнута вялікая выстаўка, своеасабліва справаздача за апошнія чатыры гады. І ў выступленнях з трыбуны, і ў гутарках жывапісцы, графікі, скульптары часта спасылаліся на экспазіцыю, многія размовы пачыналіся менавіта ў Палацы мастацтва — самыя работы выяўлялі пазіцыю таго ці іншага майстра, яго манеру, кола праблем. Наведвальнікі, а іх было шмат, бо творчасць беларускіх мастакоў цікавіць грамадскасць рэспублікі, радасна пазнавалі некаторыя творы, што сустракалі на папярэдніх, тэматычных вернісажах, уважліва разглядалі новыя палотны ці лісты, асабліва калі іх аўтары — маладыя людзі або тыя, хто працуе не ў сталіцы. НА ЗДЫМКАХ: рэпрадукцыі з работ — А. ВЫСОЦКІ. «Мой край»; П. СВІРЫДАЎ. «Бацькаў дар» [з серыі «Беларускія народныя казкі»].

ТРЫ ДАЧКІ АДРАЗУ

— Адчуваю сябе добра, дзяўчынкі таксама. Як назавём? Пакуль не вырашылі. Многія раець аддаць перавагу традыцыйным у такіх выпадках імёнам— Вера, Надзея, Любоў, а вось наша старэйшая дачка Люда (ёй хутка чатыры гады) іншай думкі — хоча, каб сястрычак звалі Наташа, Лена і Таня...

Гэта незвычайнае інтэрв'ю адбылося ў мяне ў 1-й клінічнай бальніцы Мінска, дзе камплектоўшчыца завода імя Арджанікідзе Любоў Дразына некалькі дзён назад нарадзіла тройню. Вага дзяўчынак 2 кілаграмы 100 грамаў, 2 кілаграмы 350 грамаў і 2 кілаграмы 400 грамаў.

Выпадак рэдкі. Ён прымусіў звярнуцца да спецыяльнай літаратуры. І вось што высветлілася.

Калі двойні сустракаюцца адзін раз прыблізна на 80—100 родаў, то тройні — толькі адзін выпадак прыблізна на 10 тысяч родаў. Прычым гэтыя паказчыкі ў розных краінах розныя. Шматплоддзе значна часцей назіраецца, напрыклад, у Даніі, Швецыі, Нарвегіі, Галандыі (14—16 працэнтаў), а сама радзей у Бразіліі, Парагваі і асабліва Калумбіі (0,4 працэнта). Прычыны такіх ваганняў розныя: уплыў географічнай шырыні і клімату, расавага складу, месца жыцця (горад або вёска), эканомікі розных груп насельніцтва. Што з'яўляецца вызначальным фактарам — сказаць цяжка, але, безумоўна, тут важная спадчыннасць. Гэта пацвярджаюць многія даныя.

Так, у 1937 годзе вядомы акушэр-гінеколаг Г. Гентар расказаў у адной са сваіх работ аб тым, што рускі селянін-сібірак Фёдар Васільеў, які жыў у XVIII стагоддзі, меў 87 дзяцей. Ад першай жонкі ў яго было чатыры разы па чацвёра дзяцей, сем тройняў і шаснаццаць двойняў, а ад другой — дзве тройні і

шэсць двойнят. Урач Марыя Аўсцін за 33 гады замужжа нарадзіла 44 дзіцяці: трынаццаць двойнят і шэсць трайняў. Адна з яе сясцёр мела 41 дзіця, а другая — 26.

Варта заўважыць, што больш важная мацярынская спадчыннасць, але адгрывае ролю і бацькоўская. Блізнят нараджаюцца прыблізна ў 15 працэнтах сем'яў, дзе маці або бацька самі мелі блізнят. Мне ўжо даводзілася пісаць аб нараджэнні ў Мінску тройні (таксама ўсе дзяўчынкі), і тады, памятаю, высветлілася, што блізнят мела і сястра бацькі. Прасочваецца гэта тэндэнцыя і ў дадзеным выпадку. Як расказвае Любоў Аляксандраўна, у родных яе мужа таксама былі блізнят.

Як растлумачыла ў размове з намі галоўны акушэр-гінеколаг аддзела аховы здароўя Мінгарвыканкома Т. Арыстава, дзеці будуць да года забяспечаны бясплатным харчаваннем, на іх выдадзюць адначасовую дапамогу, а работнікі дзіцячай паліклінікі праявляць да іх асаблівы клопат.

...У дзяўчынак яшчэ няма імёнаў, але кожная ўжо мае свой характар. Асабліва «актыўная» тая, што нарадзілася першая — і крычыць і есць больш, чым сястрычкі. Напэўна, па праву «старэйшай» — п'ятнаццаць хвілін таксама нешта значаць!

В. НЯКРАСАЎ.

НА ЗДЫМКУ: Л. ДРАЗЫНА з немаўлятамі.

Фота У. КІТАСА.

ГЕРКУЛЕС З ГРОДНА

Пачатак спартыўнай кар'еры Якуба Чахоўскага адносіцца да канца мінулага стагоддзя. Дваццацігадовы вальнапісаны Гродзенскага гусарскага палка Якуў (імя Якуб — яго псеўданім) Чахоўскі з прыяцелямі трапіў неяк у варшаўскі цырк, дзе праходзіў чэмпіянат па французскай барацьбе.

На афішы былі такія радкі: «Хто выставіць пяць мінут супроць чэмпіёна барацьбы — атрымае 300 злотых». А гусары неаднойчы былі сведкамі, як на кавалерыйскіх занятках, у перапынках, іх сябра паўтараў подзвіг легендарнага героя Старажытнай Грэцыі Кратона — падымаў жывога каня, і прапанаваў яму: «Ідзі, паспрабуй!»

Як толькі вызначыўся чэмпіён, Якуў Чахоўскі выйшаў на манеж. Якое ж было здзіўленне глядачоў, калі малады гусар на трэцяй мінуце паклаў свайго саперніка на лапаткі. Так пачалася спартыўная кар'ера сына гродзенскага адваката, вядомага барца і атлета Якуба Чахоўскага, які атрымаў прозвішча «Геркулеса з Гродна». І хоць былы гусар выступаў часта на дыване, бароўся і з Паддубным, і з Лурыхам, і з Абергам, і з іншымі выдатнымі барцамі, сапраўдную славу ён набыў як надзвычайна асілак.

Вось якія сілавя практыкаванні ён паказваў на арэне: рабіў «мост» і трымаў на сабе дзесяць чалавек; на плячы артыста клалі будаўнічую бэльку і

40 чалавек, павіснуўшы, згіналі яе да зямлі; на магутных грудзях атлета размяшчалі памост, на якім іграў духавы аркестр з 30 музыкантаў або два кавалі-малатабойцы кавалі гарачае жалеза.

У 1913 годзе ў Міхайлаўскім манежы Чахоўскі падняў і пранёс па акружнасці манежа на выцягнутай уверх руцэ 6 чалавек. З таго часу гэты трук стаў яго каронным нумарам. Яшчэ ні адзін асілак у свеце не паўтараў яго.

Якуб Чахоўскі выступаў у многіх гарадах Расіі і за мяжой з нязменным поспехам.

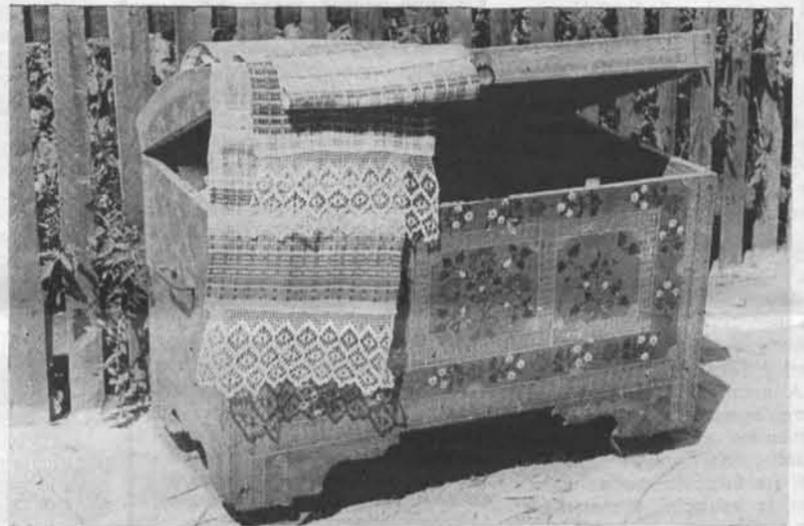
Пасля Вялікага Кастрычніка Якуб Чахоўскі актыўна ўключыўся ў грамадскую дзейнасць. У лютым 1918 года яго абралі віцэ-прэзідэнтам Усерасійскага саюза барцоў-атлетаў, пазней прызначылі начальнікам спартыўнага клуба Усенавуча ў Петраградзе, усюды ён праявіў сябе як ініцыятыўны і энергічны арганізатар. Атлет працягваў выступаць і на арэне, і на шэфскіх канцэртах.

Памёр Якуб Чахоўскі 31 ліпеня 1941 года ў Ленінградзе.

Вядомы атлет быў для людзей яго пакалення не толькі прыкладам феноменальнай сілы, але і, як пісаў адзін з яго сучаснікаў, «эталонам таварыскасці, настойлівасці, маральнай чысціні».

Валянцін ВІРЭН.

РУКАМІ НАРОДНЫХ МАЙСТРОЎ

Народны мастацкі роспіс на Беларусі — з'ява не такая распаўсюджаная, як, скажам, ткацтва ці кераміка. У канцы XIX — пачатку XX стагоддзяў распісвалі некаторыя віды мэблі ды вызны транспарту — вазкі, брычкі. Аднак найбольшага росквіту мастацкі роспіс дасягнуў у аздабленні куфраў, якія былі амаль абавязковай прыналежнасцю інтэр'ера сялянскай хаты. З куфрамі быў звязаны шэраг вясельных абрадаў, у куфрах перавозілі пасаж маладой, і не дзіва, што вонкаваму выглядку куфраў надавалася асабліва ўвага. Найбольш распаўсюджаны від аздаблення — фляндройка. Куфры фарбавалі ў які-небудзь светлы колер і давалі ім магчымасць высахнуць. Затым паверсе наносілі больш цёмную фарбу і гумавым грабеньчыкам наводзілі хвалістыя палосы, высвечваючы ніжні колер. Гэта не што іншае, як імітацыя фактуры больш каштоўных парод дрэва.

Арыгінальна аздаблялі куфры на

поўначы Беларусі. Штампікамі, выразанымі з бульбы ці рэпы, на куфры наносілі ланцужкі ўзору з лістоў, кветчак, зорак. Такі від дэкару называлі «цацкаваннем». На Палесці любілі свабодны роспіс. Спосабам фляндройкі паверхню куфра дзялілі на квадраты і прамавугольнікі, якія запаўнялі кампазіцыямі з гірляндаў кветак і букетаў. Чыстыя, гучныя фарбы роспісу на блакітным, зялёным ці вішнёвым фоне надавалі куфрам выгляд адмысловай шкатулкі, якую хочацца паставіць на далонь і разглядаць з усіх бакоў.

Са стратай ролі пасажу ў стварэнні сучаснай сям'і выйшлі з ужытку і куфры. Але жыццё іх прадаўжаецца, праўда, у іншай ролі. Брэсцкая фабрыка мастацкіх вырабаў выпускае маленькія сувенірыя куфэркі, распісаныя народнымі майстрамі ў даўніх традыцыях.

НА ЗДЫМКУ: куфры з вёскі Крамяно Драгічынскага раёна.

Я. СУНІЦА.

Фота аўтара.

(ПОРІ)

У Мурманску на Свяце Поўначы зборная каманда Беларусі па біяло-ну заняла першае месца. Паспяхова выступіў майстар спорту міжнароднага класа Вячаслаў Талкачоў. У гонцы на 20 кіламетраў са стральбой на чатырох агнявых рубяжах ён заваяваў бронзавы медаль. Трэцімі былі беларускія спартсмены і ў эстафеце 4×7,5 кіламетра.

У спартыўнай зале Брэсцкага інжынерна-будаўнічага інстытута праходзіў чэмпіянат рэспублікі па мастацкай гімнастыцы. Першае месца заняла каманда сталіцы. На другім — гімнастыкі Гомеля, на трэцім — Мінскай вобласці.

Званне чэмпіёнкі заваявала майстар спорту міжнароднага класа мінчанка Вольга Рабіновіч.

На традыцыйных міжнародных спаборніцтвах па плаванню на прыз газеты «Комсомольская правда», якія праходзілі ў Ленінградзе, 14-гадовая школьніца з Салігорска Вольга Кля-

вакіна ўстанавіла тры рэкорды Беларусі. Адзін з іх — на 200 метраў у комплексным плаванні — з'яўляецца таксама рэкордам Савецкага Саюза. Два другія ўстаноўлены на дыстанцыях 100 і 200 метраў вольным стылем.

Сяргей Каплякоў паказаў трэці вынік у мужчынскім фінальным заплыве на 100 метраў вольным стылем. Трэцяе месца ў плаванні на 200 метраў на спіне заняў магіляўчанін Іван Мікалуцкі. Нядрэнна выступілі і іншыя беларускія плыўцы.

На розыгрышы Кубка БССР па спартыўнай гімнастыцы ўладальнікамі ганаровага трафея ў асабістым першынстве сталі Ала Зелянка і Мікалай Федарэнка.

На Усесаюзных спаборніцтвах тэнісістаў, якія праходзілі ў Кішыневе, зборная каманда БССР перамагла спартсменаў Эстоніі, РСФСР, Масквы і ўступіла толькі калектыву Украіны.

Матч юных скакуноў у вадзі ГДР і СССР, які адбыўся ў Дрэздэне, скончыўся перамогай савецкіх спартсменаў. На гэтых спаборніцтвах вызначыўся мінчанін Віктар Верабей. Ён стаў пераможцам у скачках з 10-метровай вышкі.

Гумар

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 520